Ширин-шәкәр бәләләр

ХӘЛИЛ РЗА

САҒЫМЫДЫР МӘНИМ НӘНӘМ

Сағымыдыр мәним нәнәм,
Кәмәкчиси мәним, мәним.
Мән бәдәнә көтәрирәм,
Нәнәмә тез јетирирәм.

Нәнәм сағыр көмәкләри,
Бәдәндә суд көпүкләнир.
Көпүк судун ај үзүндә,
Мунчуг-мунчуг јаг үзүндә.

Хәлиҗ көк, гашга көк,
Вармы бу үзү башга көк!
Гашга көк назырдадыр,
Көј јончасы ачырдадыр.
Сағымыдыр мәним нәнәм,
Көмәкчиси мәним, мәним.

Тапмачалар

1

Јера гуввәт, јерашыг,
Тут јчундан, көјә чых.
Јарпаг

2

Нишығмыдыр—од дејил,
Јемишдә чичәк дејил.
Ајдынлыг

3

Бығлары сапдан кимә,
Өзү полад, учу шиш.
Јер-әнҹи

4

Асылыб—арпуд дејил,
Өчүнчә вар гара хал.
Сөнмәк

5

Саллағы көј, рәнки ал.
Јемиш

Нәкчәләрдә көзәрәм,
Көј чәмәнә бәнзәрәм.
Јанымда шаһлар јанар,
Сүфрәләри бәзәрәм.
Сәнәм

СӨШАРӘ ЗЕЛАЛОВА

Јаман дачалдыр Әли,
Дүнҹ дурмур онун әли.
Вуруб јахар, сындырар,
Кәсәр өјүнчәкләри,
Өзәр өјүнчәкләри.
Бәло кәтсә—Әлидән
Күсәр өјүнчәкләри.
Машынынын чархы јох,
Машынынын чархы.

ДӘҮӘЛ ОҒЛАН

Довшанынын гулағы.
Әјрилдәнчә әјијә
Јаман чәкиб көз дағы—
«Бир чәллак јағы, балыг»
«Ледиздириб» пишијә.

Көтүрүб, тулламыбдыр,
Ајысына ешиҹә.
Салыб атыны көздән—
Ону өчәб «сахлајыр»:
Чиловуну бос ктин
Гајрәтә бағлајыр—
Јаман дачалдыр Әли,
Дүнҹ дурмур онун әли...

ҺИКМӘТ ЗИЈА

ӘТИР

Гызылкүл колу өкдә
Бағчада гоча бағбан,
Бүтүн гызыл горуду
Ону гәрдан, јарчыдан.
Бәһарда дөрмәклады,
Јәйдә су верди она.
Гушлары да гојмады
Гонсун бүдагларына.
Чичәк ачды бир сәһәр
Бағбанын бу әәмәти
Күл әтрина баладн
Бағ-бағчаны, һәјатн.

КӨЗЛӘСӘН...

Јашар дедн Бәһара:
— Бир бах нар ачачына,
Нә көзәл чичәк ачыб...
— Әлкин вурма она!
— Нијә!—сорушду
Јашар.—
Гој дәрин дөшә тахым.
Бәһар дедн:—Көзләсән,
О, нар олачаг ахы!..

ТОФИГ МӘММӘД

ЧҮЛҮР

Дағын дөшүндә
Көрпә бир чүјүр—
Јашыл чәмәндә
Көрпә от јејир.

Гушлар учушур,
Төрәнир коллар.
Бахыр әтрафа—
Тәнлүкәмн вар!!

Дәјәрәк јера
Ајагларыны,
Тез-тез шәкләјир
Гулагларыны.

Һәрдән диксинир
Чәјин сәсиндән.
Сәс дәмә, горхуб
Өз көлкәсиндән.

ЈАҒЫШДАН СОНРА

Јаз јағышы дајәндә,
Аләм нура бојәндә.

Күнәш чыхды булуддан,
Севинди, күлдү һәр јан.

Әтир кәлдн нәвәдан,
Гушлар учду јувадан,

Охуду турач, көклик,
Нәғмәләнди чичәклик.

Вызылдашды арылар—
Чичәкләрин балы вар!

Хәфиф-хәфиф өсди меһ,
Көрүндү гәвси-гузәһ.

Олду көјләрә бәзәк—
Једди золаг, једди рәнк...

МӘММӘД НАМАЗ

СЕВДА

Күл бағчајә
Кәлди Севда.
Күлү көруб
Күлдү Севда.
Гушлар бахыб
Чәһ-чәһ вурду—
Елә билди
Күлдү Севда...

ҺАЧЫКӘНДДӘ

Ај кизләниб
Даг дәлында,
Дағлар, дашлар
Јухулајыр.
Дүзәнләрә,
Дәрәләрә
Тәпәләрә
Јуху јағыр.
Ај көрүнду...
Елә бил ки,
Булудлара
од вурублар...
Гоча дағлар
Бардаш гуруб
Бабалартәк
отурублар.

РАФИГ ЈУСИФ

ДӘЛӘ

Дырнанырсан ағача
Мәнтәҹр тәк, ај дәлә.
Телефон чәкмәмисән
Бизим мешәјә һәлә!!

ҺӘСӘН НАСИР

Өгрү

ҺЕКАЈӘ

Голунмузун алабула баласы күнләр етдүкчә бөјүјүрдү. Бүтүн күнү мүмкүкүм онунла идк. Бирә дәнгә дә гојмурдум ки, өзүн бош галсын. Ону та пајызын әвәлләринә кими јарпагла бәсладым. Бир нечә ај әвәлки гузу јел-јека тоглу олмушду. Јеримдә гүрүгу саға-сола јырғаланырды. Нечә дәјәрләр, түкүрү чәкәјдим, јағы дамарды. Ела ки пајыз кирди, анам дедыма дүшдү: «О шеј ки, огурлуг әл дәјди, даһа бәрәкәти олмаз, тез гуртарар».

Ахшамчағы ева каландә көрдүм ки, анам говурма күпүнүн јанында өз-өзүнә сөјланир.

— Нолуб, ај ана?—дејә сорушдум.

— Ај бала... говурмаја дејәсән јел әл дәјиб, ахы. Јеримдә гүрүјүб галдым. Анам да манын тутулдугуму көрүб даһа узун мүддәт мәнн јуху апармады. Һа фикирлашырдым, бир јана чыхара билмирдим ки, билмирдим.

Бирдән нәса јухарыдан күпүлтү илә дөшәмәјә дүшүб мәни хәјалдан ајырды. Бир аз сәссизлик олду. Сонра марчылты сәси кәлди. Дәмә, анам да ојармыш. Јорғаны үстүндән атыб ајаға галхды. Бармагларынын учунда гапыја јахынлашды. Сәссизчә гапыны ачыб о бири ева кечди. Мән дә нефсимә ичимә чәкиб, дигәтлә динләмәјә башладым.

— Огтәј, тез ол, өзүнү јетир, өгрүну тутмушам!

Анамын јанына чумдум.

— Гапыны бәрк өрт. Ала, бу әскини бухарыја тыха, јохса гачар.

Һа гәдәр јан-јәрәмә бәдәдымса, һеч нә көрмәдим.

— Дәмәли, говурманың әхырына чыхан сән имишсән? Дејан, иди дә мән сәнин әхырына чыхарам. Наһарча јерә баламдан шүбһәлиимишдим.

Бу вахт нә исә өзүнү бухарыја тохуду. Ораны бағлы көрүб, кунчә тәрәф гачды. Тез-тез јанышсанан гоша фәнәр кими ики көз бизә бахырды. Анам әгәчы өндирмәјә имкан тапмамыш, пәнчәрәнин гапысы ачылды, мәјдану һәјәтдә дә өшидилиб сонра көсилди...

Анам чырағын мишығы алыб јерә кирди. Бир көлмә дә дәнишмәди. Мән һәлә дә пәнчәрәјә бахырдым—гоншунун гара пишијинин гачдығы пәнчәрәјә. Сонра мән дә јатағыма кирдим. Дүзү, јаманча севинирдим...

Говурмамыз бүтүн гышы бизә бәс өлди. Ахы, даһа она «јед әлин» дәјмәмишди...

Бәрк-боша чәкмәди. Сүјүм сүзүлә-сүзүлә кучәјә чыхдым. Лап чәшбаш галмишдым: «Бу ким олаг?».

Арадан бир-ики күн кечди. Јена анамы күпүн јанында дәринән көрдүм. Бир тәрәфи камырлыб тоз-торпага атылмыш тиканы мәнә көстәрди:

— Бир бах...

— Ај ана, мәним хәбәрим јохдур... Јесән, јејәрәм дә. Та торпага нијә атырсан ки?..

Мән һәигагы дәмишдим. Анкар билирдим ки, анам инанмајачаг. Ахы, өзү өкдә өкимишдә башга һеч ким јохду.

Шам јемәјини чох иштәһсиз једим. Тикаларбағырсымда галды. Тезчә сојунуб јерима кирсам да, узун мүддәт мәнн јуху апармады. Һа фикирлашырдым, бир јана чыхара билмирдим ки, билмирдим.

Бирдән нәса јухарыдан күпүлтү илә дөшәмәјә дүшүб мәни хәјалдан ајырды. Бир аз сәссизлик олду. Сонра марчылты сәси кәлди. Дәмә, анам да ојармыш. Јорғаны үстүндән атыб ајаға галхды. Бармагларынын учунда гапыја јахынлашды. Сәссизчә гапыны ачыб о бири ева кечди. Мән дә нефсимә ичимә чәкиб, дигәтлә динләмәјә башладым.

— Огтәј, тез ол, өзүнү јетир, өгрүну тутмушам!

Анамын јанына чумдум.

— Гапыны бәрк өрт. Ала, бу әскини бухарыја тыха, јохса гачар.

Һа гәдәр јан-јәрәмә бәдәдымса, һеч нә көрмәдим.

— Дәмәли, говурманың әхырына чыхан сән имишсән? Дејан, иди дә мән сәнин әхырына чыхарам. Наһарча јерә баламдан шүбһәлиимишдим.

Бу вахт нә исә өзүнү бухарыја тохуду. Ораны бағлы көрүб, кунчә тәрәф гачды. Тез-тез јанышсанан гоша фәнәр кими ики көз бизә бахырды. Анам әгәчы өндирмәјә имкан тапмамыш, пәнчәрәнин гапысы ачылды, мәјдану һәјәтдә дә өшидилиб сонра көсилди...

Анам чырағын мишығы алыб јерә кирди. Бир көлмә дә дәнишмәди. Мән һәлә дә пәнчәрәјә бахырдым—гоншунун гара пишијинин гачдығы пәнчәрәјә. Сонра мән дә јатағыма кирдим. Дүзү, јаманча севинирдим...

Говурмамыз бүтүн гышы бизә бәс өлди. Ахы, даһа она «јед әлин» дәјмәмишди...

Туркман јазычысы Кәјум Танрыгулијев ушаглар үчүн чохлу ше'р, һекајә, нағыл вә повестин мүәллифидир. О, Түркмәнистан ССР Дөвләт мүкафаты лауреатыдыр.

Азәрбајчан охучулары К. Танрыгулијевин ики китабы илә танышдырлар. Сизә тәгдим етдијимиз һекајә Москванын «Малыш» нәшријјатында бурахылмыш «Чобан көзү» китабындан көтүрүлмүшдүр.

КӘЈУМ ТАНРЫГУЛИЈЕВ

СӘҺРАДА БАҺАР

ҺЕКАЈӘ

Сиз ела билирсиниз ки, сәһрада јалныз гум олур? Орада һәјат јохдур, исти алындан тәрпәнмәк олмур? Хејр, белә дејил...

Будур, сәһрада јена баһардыр. Һәр тәрәф күлчичәјә гарг олуб. Бир сәзлә, чөл-нәмин ела бил әлчышыб-јаныр; ранк-ранк күллар, нев-нев от-ләләф, көј халыны хатырлајан јашыллыг әдәмә мәфтун едир.

Бурада нә десән битир, нә истәсән тапылыр, лап чан дәрманы дә!.. Һә, бунун үчүн о гәдәр дә узаға кетмәк лазым дејил. Учу-бучағы көрүнмәјән сәһраларымыза нә јаныб!..

Јәгин ки, сиз бу күлләрин чохуну таныјырсыныз; бирини әтрини көрә, бирини ранкинә, башга бирисини да хәјринә, әһәмијјәтинә көрә. Бу, итбурнуидир, бу, дәвәтикәни, бу да какоту... Һамысынын да өз јери, өз шөһрәти...

Лаләли чөлләрдән исә ела-белә кечмәк олмаз. Көрәк һәкмән әјәр сахлајасан, чијәрдәлүсу нафәс ајасан.

Лап јухарыда дәһә барлы-бәһәрли чәмәнликләр вар. Бу јерләр күнәшин шәфәгләринин да бириничи удур, јағышы, рутубәти дә һамыдан әввәл дүјүр.

Ела ки, бир гартал учур, көлкәси чәмәнә дүшүр, тез күлләрин јарпаглары титрәјир, довшан диксинир, дәлә гулагларыны шәкләјир.

Ајы балалары сәксәкәли һәдә дәлдәланмаг үчүн өзләрини тез кизли, хәлвәт кушләләрә верирләр. Даһа билмирләр ки, лопирләри галыр. Һәрдән јазғылларын ағлына кәлсин?

Јол кәнарында чохдан газылмыш, индә исә унудулмуш учуг гүјунун јанында ајаг сахлајыб, ловга-ловга бојланан даг кечисинә бир бах. Ондан бир аз аралы тағәтдән дүшмүш бир көртәнкәләјә јерләр. Бәлкә һејвән һәмрти һисс едиб, бојнуну шах тутарәг, гүјрүгу үстүндә дикәлир, сонра јенә јолуна давам едир. Ардынча ранки торпагдан сөчүлмәјән ири бир илан сүрүнүр. Нә о бизә дәјир, нә биз она.

Биздә иланлара тохунмурлар, ахы, онларын заһәриндән мүхтәлиф дәрманлар һазырланыр.

Сәһрада чөјрән сүрүсү илә дә растлашырыг. Онлар нечә дә бәрк гачыр!

Башымыз үстүндә гушлар хејли дөвря вурур. Нә онлар учмагдан јорулур, нә биз онлара бахмагдан.

Алачыға ахшамчағы чатырыг. Күнәш от тәјаларына лап јахынлашыб, Чобанлар јердә бардаш гуруб, ширин-ширин јејиб-ичирләр.

Чәрч әгә галхыб Гулу дәјі илә сөмиими көрүшүр, һал-әһвәл тутур. Әлини чијнимә гојуб, мәни дә өз дөрдә ушағы кими диндирир.

Гојун-гузу алачыға јад адәмләрин кәлишини һисс едирмиш кими, бизә матдым-матдым бахыр. Кәшәк Чарч ағанын ән јахын көмәкчисидир. Иши-пешәси сәһәрдән ахшамадәк јемәк-ичмәк дашымагдыр. Шәр гарышан кими чобанлар сүрүнү һәјәјыб алачыглара гајыдырлар. Әслиндә, чобанлар кечәләр дә иш башындадырлар. Ондар сүрүнү гурддан-јалгузагдан горујурлар. Јахшы ки, кечәләр исти олмүр, јохса мүсибәт оларды.

Гаранлыг дүшән кими Гулу дәјі тез палтарларыны дәјишир, брезент чәкмәләрини көјнинр ки, әјәгына тикан-зад батмасын.

Һәлә үстүлик илана да раст кәлә биләрсән. Гулу дәјі әгыллы, дүнјәкөрмүш адамдыр, билир ки, нә едир.

— Јолдан кәлмисиз, динчәлмәк лазымдыр!—дејә Чарч әгә Гулу дәјіјә јер көстәрир.

— Һөрмәтли Чарч әгә, чох шүкүр ки, бура бомбоз сәһра дејил. Бәһ-бәһ, бу нүр јашыллыг кимин әлинә дүшүр?!

— Инәзә верин, бу јерләри дојунча көзүм,—дејә ман ајаға галхмаг истәјирам.

— Сәнинлә сабаһ көзмәјә чыхарыг,—Чарч әгә мәнә гәти сөз верир — бу күн һәләлик чај ичәк, улдузлара дојунча тамаша елә!ак, сонрасына бахарыг.

— Нәғыл данышарсанмы?—дејә сорушурам.

— Әлбәттә, данышарам!..

ӘДӘБИЈЈАТ вә ИНҺӘСӘНӘТ

Редексијанын ünваны: Бакы-370004, Зевин küчәси, 4.
Телефонлар: баш редактор мүавини: 93-11-06, Китаблыг: 93-06-40, Шә'бәләр: тәнгид-әдәбијјатшүнаслыг, ше'р: 93-89-98, Тәсвирә сәнәт вә театр үзрә: 93-72-45. Нәшр, мүәссиси, елм-бүтүн системә вә мәктәбләр: 93-49-61. Мәтбәә: 37-46-94, алаваз 3-09.

Јусиф ӘЗИМЗАДӘ (баш редактор).

Редексија һеј'әти: Ләман АТАКИШИЈЕВА, Адил БАКАЈЕВ, Шәмси БӘДӘЛБӘЈЛИ, Әли ВӘЛИЈЕВ, Тофиг ГУЛИЈЕВ, Араз ДАДАШЗАДӘ, Агачвад ӘЛИЗАДӘ (мәс'ул катиб), ЕЛЧИН, Иса ИСМАЈЕЛЗАДӘ (баш редактор мүавини), Бәкир НӘБИЈЕВ, Мурсал НӘҸӘРОВ, Фикрәт САДЫГ, Һасан СЕЛИДӘЈЛИ, Өлмәз ЧӘМИЛ.

ИНДЕКС 66600 ФГ 17397 Сифариш № 5073

БАКЫ ШӘҺӘРИ, «КОММУНИСТ» НӘШРИЈЈАТЫНЫН МӘТБӘӘСИ.